

לאברהם

ויקראו לפניו אברהם (בראשית מא, מג)
"זה יוסף שהיה לך בחכמה" (ד"ה)

מתורתו ומשנתו של
שר התורה הגאון הקדוש
רבי יוסף ענגיל זצ"ל

פרשת אמור תשפ"ג • שנה ג' - גליון קכ"ב • מכון "אוהבי תורה" להוצאת ספרי רבינו זי"ע

תפארת יוסף

פנינים על פרשת השבוע

גבורות שמונים

אות כו

**וַיֹּאמֶר ד' אֶל מֹשֶׁה אִמֹר אֶל הַכְּהֵנִים וְגו' לִנְפֶשׁ
לֹא יִטְמָא בְעַמּוּי (כא, א).**

אהרת כהנים מטומאה היא קדושתם בייחוד
הנה התנגדות הקדושה - היינו דבר המקביל אל הקדושה
בהתנגדות - הנה הוא הטומאה, כי הטומאה הוא היפוך
הקדושה. ועיין רש"י תמורה (ד' ד"ה ה"ג שאני) דכתב: הכי
גרסינן, שאני כהנים דטעמא אחרינא נינהו, דרבי בהו קרא
'קדושה', דכתיב 'אמור אל הכהנים לנפש לא יטמא, עכ"ל.
הרי דנקט רש"י רק איסור טומאה - אף דיש לכהנים עוד
שאר מצוות מיוחדות שאינם בישראל, והיינו דענין קדושה
הוא רק בייחוד מה שהם מזהירים מן הטומאה, כי התנגדות
הטומאה הוא הקדושה, וכן להיפוך גם כן - התנגדות
הקדושה הוא הטומאה.

ועל כן גם כן פסול הקדשים דהיא התנגדות הקדשים -
יש לדון עניינם מענין הטומאה, והיינו טעמא דפיגול ונותר
מטמאים את הידים (פסחים כג), דפיגול ונותר הם עיקר
פסולי הקדשים, דאין שום פסול בקודש שיהיה עונשו
בכרת - רק אלו (ראה לעיל ז' יח; ט: יח; כריתות ב), ועל כן גזרו
בם חכמים טומאה, יען הם עיקר התנגדות הקדושה, אשר
התנגדותו הוא ענין הטומאה.

בית האוצר

מערכת א כלל נ

**וְלֹאֲחֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוּבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא הִתְּמָה
לְאִישׁ לְהָ יִטְמָא (כא, ג).**

אחותו מינה הקרובה ביותר

ואין ללמוד הגולה להקל לשאר קרובים

בספר באר הגולה למהר"ל מפראג ז"ל בבאר הששי (ד"ה
התלונה), הביא אומרם זל (שבת קמ"ה) 'אמור לחכמה אחותי
את' (משלי ז, ד), אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה
לך - אומרהו, ואם לאו - אל תאמרהו. וכתב וז"ל: והפירוש
'אמור לחכמה אחותי את', לשון אחוה, ואמר הכתוב
שתהיה החכמה מחוברת אליו לגמרי, רצה לומר, ברור
בוודאי, ואז הדבר ההוא בשלכו ובדעתו בחיבור הגמור, אבל
דברים שהם מטופקים כו' דבר זה אין לו חיבור עמו. וזהו
'אמור לחכמה אחותי את', אשר לך חיבור יותר כמו אחותך,
ולפיכך פשוט איסורה, כי עריות הם הקרובים אל האדם
ולכן נאסרו, ואמר, אם הדבר קרוב לך כמו אחותך, שערוה
זאת היא קרובה ביותר, כי אחותו היא עמו כמו בשר אחד
לגמרי, אבל האב והבן או הבת, במה שזהו האב וזהו תולדה
יש להם הבדל ואינם שוים, אבל האב והאחות הם שוים,
לכך לשון 'אח' ו'אחות' מלשון אחיו (עיי' רש"י שיר השירים ח, ה
ד"ה אחות), לכך אם ברור לך הדבר וקרוב לך כאחותך שהיא

אסורה - אמור החכמה, ואם לאו - אל תאמר, עכ"ל ז"ל.
הנה מתבאר מדבריו ז"ל, דקורבת אחוה היא הקורבה
היותר גדולה מכל שאר הקרובות, ואפילו מקורבת אב עם
בנו ובתו. ולכן כאשר רצה הכתוב להמשיל שצריכה החכמה
להיות קרובה ומחוברת לאדם חיבור גמור - על ידי שידוע
אותה בבידור, המשיל אותה לאחותו דייקא, ולא לבתו ולא
שום אחד משאר הקרובות, כי אחותו היא הקרובה היותר
עצומה וגדולה מכולן, וכאמור.

והנה על פי דברי המהר"ל ז"ל הנ"ל, יש ליישב קושיית
התוספות נזיר (מג: ד"ה כשהוא), דאהא דאמר שם 'לה יטמא'
(באחותו כתיב) - ואינו קִשְׁמָא לאיברים, פרט לכזית מן המת
כו'. יכול לא יטמא לשדרה ולגולגולת ולרוב בנינו ולרוב
מנינו, כשהוא אומר (לעיל פסוק א) 'ואמרת אליהם', הוסיף
לך הכתוב טומאה אחרת (דמחויב לטמא גם לשדרה כו'). יכול לא
יטמא לשדרה כו' של אחרים (של קרובים אחרים), אמרת, מה
אחותו מיוחדת שגופה תלוי בו כו' (שגופה תלוי בשדרה וגולגולת,
שבכך עיקר הגוף תלוי, או בזה או בזה כו'), אף כל שגופו תלוי בו כו'.
כתבו התוספות שם וז"ל: ומן הדין הוה ליה למימר 'כול
יטמא למתים אחרים' כו' לאיברים' - אי לא גמרינן להו
מאחותו דכתיב בה 'לה', עכ"ל.

הוקשה להם, דהא נקט באחותו איסור והיתר, איסור -
דאינו מטמא לאיברים, וכלמא מ'לה יטמא' - פרט לאיברים,
והיתר - דמטמא לשדרה וגולגולת כו', וכלמא מ'ואמרת
אליהם' - הוסיף לך הכתוב כו'. ואם כן קשה, דמה זה דאמר
'יכול לא יטמא לשדרה וגולגולת כו' של אחרים', הא כיון
דקאי בהוה אמינא דלא ילפינן שאר קרובים מאחותו, אם
כן מדוע לא נימא איפכא, דשאר קרובים מטמא אפילו
לאיברים שלהם, כיון דלא מצינו למילפינהו מאחותו דכתיב
בה 'לה יטמא' למעט איברים.

ואולם על פי דברי המהר"ל הנ"ל, דאחותו היא הקרובה
היותר עצומה מכל הקרובים, שמפאת זה המשיל הכתוב
החכמה לאחותו דייקא וכנ"ל, אם כן קושיית התוספות
הנ"ל מיושבת בפשיטות. דוודאי הא דאמר רחמנא באחותו
לטמא לאיברים, שפיר אית לן למילף מיניה שאר קרובים
בקל וחומר, דמה אחותו דהיא הקרובה היותר גדולה - אסור
לטמא לאיברים, שאר קרובים לא כל שכן, מה שאין כן
לענין קולא דאיברי רחמנא באחותו, דמותר לטמא לשדרה
וגולגולת כו', שפיר לית לן למילף שאר קרובים הפחותים
בקורבה מאחותו, ועל כן שפיר פריך רק בברייתא, יכול לא
יטמא לשדרה ולגולגולת כו' של אחרים.

ראיה מתוספות שאביו קרוב יותר מאחותו

ואולם בש"ס נזיר שם (מג:) מייית עוד ברייתא אחרית;
'לה יטמא' - לה הוא מטמא ואינו מטמא לאיברים, לפי
שאינו מטמא לאבר מן החי של אביו כו'. ובתוספות שם
(ד"ה מיתבי) וז"ל: 'לה יטמא', ואינו מטמא לאבר מן החי של
אחותו כו', לפי שאינו מטמא לאבר מן החי של אביו, כלומר,
שאף באביו הקרוב יותר אינו רשאי לטמאות לאבר אביו,

(א) וראה עוד המשך דברי רבינו שם.

(ב) **המשך לשונו:** 'ואולם יוקשה קצת על זה, דאם כן מאי האי דמסיק
בריייתא 'אמרת, מה אחותו מיוחדת שגופה תלוי בו' כו', הא טוף
סוף איכא למיפרך, מה לאחותו שכן היא הקרובה העצומה טפי. ויש
ליישב, ואין להאריך.'
(ג) והאריך שם בראיות נוספות.

עכ"ל. ומבואר, דאב קרוב יותר מאחותו, וצריך עיון.

אתון דאורייתא

כלל א

נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה אני ד' (כב, ח).
מליקה באה משלחן גבוה - ועל כן לא שייך בה טומאה
עיינן בשפתי כהן על התורה פרשת אמור (ד"ה נבילה) על
הכתוב 'נבילה וטרפה לא יאכל, וז"ל: ובא להזהירו, שלא
יעלה בדעתו שיש בה (במליקה) שום טומאה - ויאכלנה
באיסטניסות ונפשו קצה הימנה ואוכלה בעל כרחו, אלא
כאוכל משלחן גבוה שאין בו טומאה כו', עכ"ל. ומוכח דמה
שאר המליקה מטמאה, היינו משום דמשלחן גבוה קזכי.

וצריך עיון, דלפי זה אם יאכל זר מליקה - שאין הגבוה
מזכהו באכילתו - יוטמא, ואילו בזבחים (ט"ט) מוכח להדיא
דאין במליקה טומאה כלל, הואיל ומתרת האיסור, עיין
שם. וכן מוכח ביבמות (ל"ב) דפליגי בזר שאכל מליקה - אי
חייב אחת או שתיים, ואמאי לא חייב שלש, דממה נפשך,
אם אוכלו בחוץ נפסל ביוצא, ואם אוכלו בפנים הרי נטמא
ועובר אשהייה במקדש בטומאה. ואולם נראה דכוונתו,
דהואיל ובא מגבוה - אין בו טומאה כלל, ואפילו יאכל זר נמי
אין בעצמותו טומאה, הואיל ובא מגבוה.

בית האוצר

מערכת א כלל סח

**וְסִפְרָתְהֶם לָכֶם וְגו' שֶׁבַע שְׁבֻתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה
וְגו' תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְגו' (כג, טו-טז).**

'חמשים יום' על ידי התכללות

אבל 'שבע שבתות' צריך בשלימות

אחד אין נחשב חסרון - כן דייקתי באתון דאורייתא (כלל כב
ויסקא י"ג-י"ד), כמה דפריה ורביה נחשב בפרק קמא דקידושין
(ל"ד) למצות עשה שלא הזמן גרמא, ואמאי, הא אין
נוהגת ביום הכיפורים - לדיעות הסוברים דחמשה עינים
דאורייתא (שאלתות שאילתא קסו; רמב"ם הלכות שביית עשור פ"א
ה"ה). ועל כרחך, דכיון דנוהג כל השנה מלבד יום אחד, לא
חשיב חסרון, וחשיב שפיר מצוה הנוהגת כל השנה.

ועינין דאחד אין נחשב חסרון, יש לומר, דהוא מפאת
חשבון ה'כולל' אשר **לבעלי הרמז**, דהתכללות הפרטים
נחשב גם כן לדבר אחד.

ודע דמה שכתוב בתורה 'תספרו חמשים יום' וסופרין
רק מ"ט, יש לומר גם כן דהוא מענין זה דאחד אין נחשב
חסרון, דנשלם על ידי ההתכללות. ויובן בזה קרא ד'שבע
שבתות תמימות תהיינה', והיינו דהשבע שבתות דהם מ"ט
יום, צריכים להיות 'תמימות' בלי חסרון אף יום אחד, ואין
מועיל בהו חשבון ההתכללות, ודו"ק.

(א) הכונה שה'כולל' של כל המספר יחד, נחשב גם הוא למספר אחד
ונוסף על המספר הכללי, כמקובל אצל מחשבי גימטריאות. ראה בני
יששכר חודש סיון מאמר ב אות יג: 'שכן הוא רגילות המקובלים
בחושבם גימטריאות, כאשר נחסר אחת מהחשבון מוסיפין הכולל,
והוא נרמז בתורה בדברי יעקב (בראשית מח, ה) 'אפרים ומנשה כראובן
ושמעון יהיו לי, ראובן שמעון' בגימטריא אפרים מנשה בהוסיף
הכולל...'. וראה עוד תפארת יוסף פרשת וישלח עמוד רכד הערה מ.

ל"ג בעומר - כנגד מנחת העומר ושקול ככל ימי הספירה וכנגד לחם הפנים המאחד את ישראל

מתוך דרשת רבינו זי"ע בבית הכנסת הרמ"א בקראקא - לקראת יומא דהילוליה בל"ג בעומר

~ אוצרות יוסף הדרוש ~

התשיעי דמתנות כהונה, ואם כן יום ל"ג בעומר הוא נגד לחם הפנים, ויש להבין גם לפי זה מאי דפסקה מיתת תלמידי רבי עקיבא בל"ג בעומר.

וזה כי ענין הלחם הפנים דהם י"ב לחמים (ראה ויקרא כד, ה), ענינם לאחד י"ב שבטים שבישראל, כי המקדש הוא מאחד את ישראל, וכמבואר בבאר הגולה למהר"ל ז"ל על אומרם ז"ל (נדרים כב.) כל הנודר כאילו בנה במה, כי המקדש ואיסור הבמות הוא מאחד את ישראל - מה שיש מקום מיוחד לכולם להשראת השכינה ולהתקרב בו להשם יתברך בקריבת קרבנות, ואם כל אחד ואחד בונה במה לעצמו הוא ענין פירוד - ענין חגיגה (כב.), שלא יאחד כל אחד ואחד בונה במה לעצמו כו', היינו שלא יהיו ישראל מפורדים זה מזה. ועל כן הנודר, אשר התורה גם כן מאחדת את ישראל - מה שיש לכולם 'תורה אחת' (ראה במדבר טו, טז), וזה שהוא נודר ואוסר מה שלא אסרתו תורה ועושה לו תורה לעצמו, הרי זה שהוא מפריד עצמו מן הכלל, ועל כן נחשב כאילו בנה במה, ענין שם (ראה נתיבות עולם נתיב השלום פרק ב ד"ה ובפרק), ומבואר דהמקדש הוא מאחד את ישראל. ולכן בשביל שנאת חנם - פירוד ישראל זה מזה - חרב בית המקדש (יומא טו, טז) ודו"ק (ראה דרוש ופיסקא יב).

ועל כן היו י"ב לחמים נגד י"ב שבטים (ענין תרגום יונתן פרשת פקודי מ, ד) מונחים תמיד בהיכל - פנימיות המקדש - לחם פנים לפני תמיד (שמות כה, ל), כדי שיהיו ישראל מאוחדים תמיד בכח המקדש.

סידור הלחם בשבת שיש בו כח איחוד ישראל

ולכן היה סידור הלחם בשבת (ראה ויקרא כד, ח), וזה כדי שיתאחדו ביותר, כי השבת גם כן לו כח איחוד ישראל, כי ענינו האחדות - וכלשון הוזהר (תרגום קלה.) רזא דשבתא איהו שבתא דאיתאחדת ברזא דאחד, ובהיותו מיוחס לישראל - כי עכו"ם ששבת חייב מיתה (סנהדרין נח.), לכן הוא מאחד את ישראל. ועל כן יסדו במנחת שבת - 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ' (דברי הימים א יז, כא), כי השבת מאחדם.

בל"ג בעומר פסקה המיתה משום שנתאחדו

ועל כן בהיות הלחם הפנים ענינו איחוד ישראל, ועל כן יום ל"ג בעומר דענינו כנגד לחם הפנים, לכן יש גם ביום ההוא ענין וכח איחוד ישראל יחד, ועל כן נתאחדו תלמידי רבי עקיבא, תחת שהיו מתחלה מרוחקים ומפורדים זה מזה - שלא נהגו כבוד זה בזה, ועל כן פסקה אז מיתת תלמידי רבי עקיבא, ודו"ק.

גם להם השגה גם בשער המ"ט כמבואר, ולכן ספרו מ"ט, והיה מתן תורה בינו. הנה באמת אפשרות ההשגה לכל אדם הוא רק מ"ח שערים, דמשה רבינו ע"ה השיג מ"ט שערים, ולא קם כמשה ודברים יד, ענין ראש השנה כא), ועל כן ההכרח שתהיה ההשגה בשאר אדם

גדול ממשה. ואם כן כיון שאהרן שקול כמשה, אם כן גם אהרן ענינו שמש, וזהו 'ושמתי כדכד שמשותיך', היינו שני האנשים שבך שענינם שמש - היינו משה ואהרן, הם 'כדכד' - היינו כ"ד כ"ד דברים ומעלות, משה כ"ד ספרים, ואהרן כ"ד מתנות כהונה.

'שְׁתֵּם' רומז למשה 'ישפה' לאהרן

וזהו בש"ס בבא בתרא (שס), 'ושמתי כדכד שמשותיך' - פליגי בה תרי מלאכי כו', ואמרי לה תרי אמוראי כו', חד אמר - שהם, וחד אמר - ישפה. אמר להו הקדוש ברוך הוא, ליהוי כדן וכדן. היינו דשניהם אמת, שכן 'שהם' 'ישפה' רומזים משה ואהרן, שכן שהם 'אותיות משה', ו'ישפה' הוא 'יש פה' - רומז לאהרן שנאמר בו (שמות ד, טו) 'הוא יהיה לך לפה', 'וישפה' נדרש כן בדברי רבותינו ז"ל (ב"ר ע"א, ה) - 'יש פה', היינו בנימין שהיה לו פה להגיד ליעקב ממכירת יוסף ושתק, ועל כן שפיר יש לנו לדורשו 'יש פה' גם כן כפי הנ"ל, ודו"ק.

ל"ג בעומר כנגד מנחת העומר ולכן שקול ככל ימי ספיה"ע

ולפי זה הנה כ"ד ימים הראשונים דספירה הם כנגד כ"ד ספרים דמשה, וכ"ד ימים שאחר כך כנגד כ"ד מתנות כהונה דאהרן, דסוף סוף נחשב בכל מקום משה קודם לאהרן, ועל כן יש לחשוב הראשונים כנגד משה והאחרונים כנגד אהרן.

והנה הכ"ד מתנות כהונה הנמנים בש"ס חולין (קלג)

- מנחת העומר הוא התשיעי בהם [לגירסת ר"ש] שם (ד"ה עומר) דמקדים עומר לשירי מנחות, ענין שם], ואם כן נמצא דיום ל"ג בעומר הוא כנגד מנחת העומר, ועל כן יום ל"ג בעומר הוא בפרטיותו ככל ימי הספירה בכלל, דכל הספירה הוא לעומר, ואילו יום ל"ג בעומר הוא בפרטיותו נגד העומר, ולכן הוא שקול כנגד כולם, ודו"ק.

ל"ג בעומר כנגד לחם הפנים שענינו איחוד ישראל

והנה לגירסת דש"ס בבא קמא (ק:), נחשב לחם הפנים

קנין התורה במ"ח דברים כנגד מ"ח מעלות דמשה ואהרן

יש להבין ענין מעלות ל"ג בעומר בכלל, דהוא יום שמייחסין לו מעלה ושמוחין בו (ענין רמ"א או"ח סימן תצג סעיף ב), ואינו מובן מה מעלתו, ומה יום מיומים משאר ימי הספירה.

ויש לומר, דיום ל"ג בעומר ענינו בפרטיות ככל ימי הספירה בכלליות, וזה מעלתו עליהם. דכל הספירה הנה הוא לעומר, והנה כבר כתבנו כי עיקר הספירה כפי בחינת עצמנו הוא מ"ח יום, כנגד מ"ח מעלות שהתורה נקנית בהם. והנה אלו המ"ח מעלות דהם הכשר קניין התורה, יש להם גם ענין על פי המבואר במדרש רבה (ענין שמו"ר מא, ז; וראה ז"ה מצורע נג): דשתי הלוחות הם כנגד משה ואהרן, והלוחות הנה ענינם כלל התורה - וכמבואר בכמה דוכתי (ראה שמות כד, ב; ותרגום יונתן ורש"י שם; במדבר"ר יג, טז) דעשרת הדברות כוללים כל התורה, נמצא דמשה ואהרן יחד ענינם כלל התורה.

ועל כן יש לקנין התורה מ"ח דברים - כנגד משה ואהרן דענינם גם כן מ"ח מעלות ודברים, וכמבואר בתורת העולה (ח"ב פרק ו ד"ה בקר) על הכתוב (במדבר ז, פח) 'בקר זבח השלמים עשרים וארבעה', דמשה ענינו כ"ד ספרים שבמקרא [דהתורה מתייחסת למשה - 'זכרו תורת משה עבדי' (מלאכי ג, כב), ונביאים וכתובים הם השלמת התורה - דברי קבלה דכדברי תורה דמו (ענין ראש השנה ט), ועל כן כל המקרא מתייחס למשה], ואהרן ענינו כ"ד מתנות כהונה (ענין בבא קמא ק:), ענין שם הי"ט.

'ושמתי כד-כד שמשותיך' - רמז למשה ואהרן

וזה רמז הכתוב (ישעיה נד, יב) 'ושמתי כדכד שמשותיך', דאמרו ז"ל (בבא בתרא עה.) פני משה כפני חמה - שמש, והנה אהרן שקול כמשה, וכמבואר במדרש (ב"ר א, טו; שהש"ר ד, יב), בכל מקום מקדים משה לאהרן, ופעם אחד מקדים אהרן למשה - 'הוא אהרן ומשה' (שמות ו, כו), לומר לך ששקולים זה כזה, לא משה גדול מאהרן ולא אהרן

(א) ז"ל רבינו שם (פיסקא ל-לב): 'ענין מ"ט ימי ספירה, דהם כנגד מ"ט שערי בינה. הנה באמת אפשרות ההשגה לכל אדם הוא רק מ"ח שערים, דמשה רבינו ע"ה השיג מ"ט שערים, ולא קם כמשה ודברים יד, ענין ראש השנה כא), ועל כן ההכרח שתהיה ההשגה בשאר אדם

מעשה רב

צילום כתב יד הגה"צ רבי משה הלברשטאם זצ"ל

ראש ישיבת טשאקאווא ובעל 'דברי משה'

שרשם למשמרת על הספר 'אוצרות יוסף' שברשותו סדרי לימודו בדרוש ח - לקראת יום ל"ג בעומר

בפרוס ל"ג בעומר שנה זו תשל"ז, למדתי בספר זה כל הדרוש ח' (דף ל"ה-ל"ו), אשר דרש הגאון בעהמ"ח זצ"ל בשבת שלפני ל"ג בעומר בקראקא, בבמ"ד הרמ"א זצ"ל, שיומא הילולא דיילי ג"כ בל"ג בעומר.

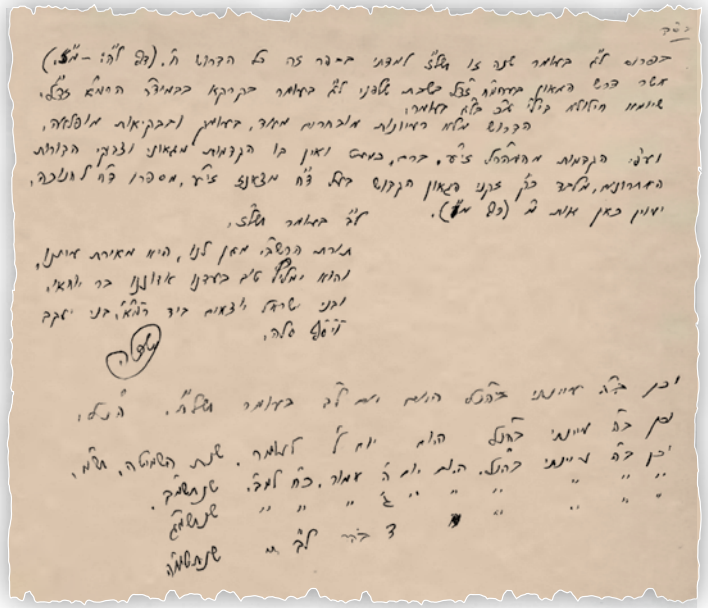
הדרוש מלא רעיונות מובחרים מאד, בעומק ובבקיאות מופלאה, ועפ"י הקדמות מהמהר"ל זי"ע. ברם, כמעט ואין בו הקדמות מגאונים וצדיקי הדורות האחרונים, מלבד כ"ק זקני הגאון הקדוש בעל ד"ח מצאנו זי"ע, מספרו ד"ח לחנוכה, ענין כאן אות מ' (דף מ"ו).

ל"ב בעומר תשל"ז,

תורת הרשב"י מגן לנו, היא מאירת עינינו, והוא ימליץ טוב בעדנו אדונונו בר יוחאי, ובני ישראל יוצאים ביד רמ"א, בני יעקב ויי"ס סלה.

וכן ב"ה עיינתי בהני"ל היום יום ל"ב בעומר תשל"ח, הני"ל יום ל' בעומר, שנת השמיטה, תשמ"מ... יום ה' אמור, כ"ח למב", שנתשמ"ב... יום ג' אמור, כ"ח למב", שנתשמ"ג... יום ד' בהר ל"ב למב", שנתשמ"ה.

(התקבל בתשואות חן מאת בנו הרצה"ר רבי שמעון שמואל הלברשטאם שליט"א אב"ד רמ"ד זרכי משה)

ל"ג בעומר - יום ההודאה והאחרות

ביום ל"ג בעומר מתנוצץ אור האחדות והאהבה בין לומדי התורה | ביום זה מתקנים מדת 'הוד' המביאה למדת ביטול | ל"ג בעומר הוא יום ההודאה המסוגלת לחיים ולכן פסקו תלמידי רבי עקיבא למות | כנגד מדת 'אהוב את התוכחות' ו'את זהב בסופה' | על ידי שרואה האדם מעלת חברו - הוא מקבל את תוכחתו

בה עצמה משום סגולה לחיים ופסיקת המיתה, מכמה טעמים:

א "כי הנה קבלת התוכחה עניינה חכמה, כדכתיב (משלי ט, ט) 'הוֹכַח לַחֲכָם וַיֵּאָהֲבֵךְ'... והנה החכמה מביאה חיים, כדכתיב (קהלת ז, ב) 'החכמה תחיה את בעליה'..."

ב "דהנה מיתת תלמידי רבי עקיבא היתה על שלא נהגו כבוד זה בזה - כמבואר בש"ס יבמות (סב), ועניין זה - עבור 'כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחסא' (קהלת ז, כ), וראו כל אחד חסרון חבריו, ועל כן זילזל בכבודו. ומי שהוא כן - הנה גם כן אין מקבל תוכחה, מפאת שרואה גם כן את החסרון אשר במוכיח, וכשהוא אומר לו טול קיסם מבין עיניך, הוא אומר לו טול קורה מבין עיניך - כמבואר בש"ס ערכין שם (טז), ועל כן מדת קבלת תוכחה הוא להיפוך - לראות מעלת חבריו ולא לראות חסרונו, ואז מקבל ממנו תוכחה.

ג "ועל כן ביום ל"ג בעומר דמדתו 'אהוב את התוכחות', ועל כן בו הוא עניין מדה זאת - לסלק עצמו מלחשוב חסרון חבריו ושלא לראות חסרונו, שעל ידי זה הוא קבלת התוכחה ממנו, ועל כן כאשר פסקו מלראות חסרונות החברים - והמעלות ראו, התחילו שוב לנהוג כבוד זה בזה, ועל כן פסקה המיתה".

ד "דבל"ג בעומר הוא עיקר מדת הויה - הנרמזת בתיבת 'ההוד' שבכתוב 'לך ד' הגדולה וגו'... המיתה היתה על שלא נהגו כבוד זה בזה והיו מרוחקים זה מזה, והנה על תיבת 'ההוד' הנ"ל נדרש גם כן בברכות (נח). 'ההוד' - זו מלחמות נחלי ארנון, שנאמר (במדבר כא, יד) 'על כן יאמר בספר מלחמות ד' את זהב בסופה' וגו', הרי כי במדת הויה יש עניין 'את זהב בסופה'.

ה "והנה בקידושין (ל) דרשו על 'את זהב בסופה' דעניינו אהבה בסופה, עיין שם דאמר אפילו אב ובנו כו' שעוסקין בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה, ואינם זיין משם עד שנעשים אוהבים זה את זה, שנאמר 'את זהב בסופה' כו', הרי ד'את זהב בסופה' רומז עניין קירוב תלמידי חכמים ואהבה בסופה אחרי שהיו מרוחקים זה מזה. ועל כן ביום ל"ג בעומר דבו עיקר מדת 'ההוד'... לכן גם כן התחילו תלמידי רבי עקיבא לאהוב זה את זה - תחת שהיה ביניהם ריחוק ופיזור תחלה, ועל כן פסקה המיתה".

ו [עד כאן תוכן דברי רבינו בקצרה, והנה הינם מבוארים בהרחבה ובהטעמה גדולה בדברי, בתוספת מקורות רבים על כל העניינים המובאים כאן כמראה מקום בלבד.]

הוד שבהוד, לזכות לתקן מדת הוד, ושלומדי תורה יאהבו זה את זה, ולבטל את עצמו זה בפני זה. ועל ידי 'נפשי כעפר לכל תהיה' זוכים לפתח לבי בתורתך, להכין את עצמו בהכנה אמיתית לקבלת התורה, ומתנוצץ על ידי זה רפואה וחיים לעולם".

וזהו שרצה הרה"ק בעל 'שמח ישראל' ז"ע לדעת, האם היה שם 'ביטול' בין הרבנים, 'כי אם היה ביטול, שייך שתועיל האסיפה, כי זה הוא בחינת עולם התיקון, מה שאין כן כשיש פיבוד ח"ו, מה הועילו חכמים בתקנתם".

בדרשה נפלאה שנשא רבינו הגה"ק רבי יוסף ענגיל ז"ע בבית הכנסת של רבינו הרמ"א ז"ע בעיר קראקא, בשבת שלפני ל"ג בעומר - יומא דהילולא רבא של הרמ"א ז"ע, והיא לו נדפסה בספר 'אוצרות יוסף' (חלק א דרוש ח), האריך רבינו מאוד בעניין 'הודאה' - מדת 'הוד', אשר יום ל"ג בעומר עניינו 'הודאה שבהודאה', וביום הזה הוא 'עיקר ההודאה'.

ורבינו מאריך בכמה וכמה טעמים ומקורות לכך, שבמדת ההודאה יש ענין של חיים וסילוק המיתה, ולכן ביום ל"ג בעומר פסקה מיתת תלמידי רבי עקיבא, בזכות מדת ההודאה שסילגו לעצמם ביום זה שהוא עיקר ההודאה.

ומוסיף רבינו עוד, כי מ"ט ימי הספירה הם כנגד מ"ח שערי בינה שהם באפשריות ההשגה לכל אדם, כי השגת השער המ"ט היתה רק אצל משה רבינו ע"ה, אשר 'לא קם כמשה' (דברים לד, ט), והיום המ"ט של ספירה הוא על היום שהוסיף משה 'מדעתו' (שבת פז).

"וזהו גם כן עניין מ"ח מעלות שהתורה נקנית בהם (עיין אבות פ"ו מ"ו), והם גם כן לעומת מ"ח יום דספירה - דהם הכנה לקבלת קניין התורה דשבועות (ראה לעיל פיסקא יא), דלפי בחינתנו הם רק מ"ח יום.

"והנה מעלה הל"ג במ"ח מעלות שהתורה נקנית הוא 'אהוב את התוכחות', עיין שם היטב באבות, ונמצא יום ל"ג בעומר נגד מדה ההוא - 'אהוב את התוכחות' דעניינו ההודאה על התוכחה, דהיא עצמה עניין הודאה על תוכחתו יתברך - היינו מדת הודאה שבה הוא סילוק עניין המיתה, ועל כן בל"ג בעומר פסקה מיתת תלמידי רבי עקיבא, ודו"ק הטיב".

אך בנוסף לכך שענין 'אהוב את התוכחות' שייך למדת ההודאה המסוגלת לחיים וסילוק המיתה, יש

בימיזו של הרה"ק בעל 'שמח ישראל' מאלכסנדר ז"ע, התקיימה פעם אסיפת רבנים בעיר ווארשא, וכמובן הוזמן אליה גם הרה"ק מאלכסנדר, אך מאיזו סיבה לא יכול היה להשתתף בה, על כן שלח לשם את אחיו, לימים ממלא מקומו, הרה"ק בעל 'תפארת שמואל' ז"ע, להיות נושא דברו ובא כוחו באסיפה.

בשזבו לאלכסנדר, לא שאלו אחיו הקדוש מאומה מכל פרטי האסיפה, ורצה לדעת רק דבר אחד: האם היה שם בין הרבנים 'ביטול' מאחד לחברו?

כ"ק האדמו"ר בעל 'אמרי מנחם' מאלכסנדר זצ"ל, סיפר עובדא זו אצל שולחנו הטהור ביום ל"ג בעומר שנת תשל"ג, כפי ששמעה פעמים רבות מאביו כ"ק האדמו"ר בעל 'אמונת משה' זצ"ל.

והוסיף ואמר, כי הן הדברים המובאים בספה"ק 'שמח ישראל' על האי יומא רבה (ל"ג בעומר אות א: ג), בשם הרה"ק רבי דוב בעריש מביאלא ז"ע, כי 'ענין ל"ג בעומר הוא 'הוד שבהוד', ותיקון מדת הוד הוא לידע ולהעלות ולהחזיר כל ההוד להקב"ה, ולידע כי 'הוד' והדר לפניו' (תהלים צו, ו), היינו שכל ההוד שיש לאדם הוא מה, וממילא לא יעלה לו שום שנאה וקנאה על חבריו, שיש לו ההוד וההדר ולא לו, כי הכל הוא מה, ולו ההוד וההדר...

"והוסיף לגלות בלשונו הקדוש עוד מעין זה, כי איתא בהמגיד זצלה"ה... לימוד ודרך לעבודה, שיראה שיהיה מעולם התיקון ולא מעולם התוהו, שיהיה לו אחיזה וריעות איש ברעהו, ועל ידי מה, על ידי תיקון מדת הוד ימצא כל אחד ואחד חן בעיני חבריו, ויראה מעלת חבריו ולא חסרונו, עכלה"ק, ודבריו הקדושים יקרים מפנינים.

"ולכך פסקו תלמידי רבי עקיבא למות ביום זה, כי מבואר בגמרא (יבמות סב) שהמה לא נהגו כבוד זה בזה והיה עיניהם צרה זה לזה, ומובן כי פגמו במדת הוד, אולם כאשר הגיעו לל"ג בעומר למדת הוד שבהוד, שזהו נשמת ופנימיות הוד, והתחילו להתנוצץ אור מתן תורה ושזכו לו ישראל על ידי 'יוחן שם ישראל' (שמות יט, ב), היינו שכל אחד ואחד היה לו חן בעיני חבריו, עד שעל ידי זה נעשו כאיש אחד בלב אחד (רש"י שם), יען כי ידעו כי החן וההוד וההדר הוא מה, על ידי זה, כאשר הופיע על תלמידי רבי עקיבא מאור הזה, תיקנו גם המה מדת הוד, לפיכך פסקו למות".

ומסיים ה'שמח ישראל' בלשון קדשו: "ותמיד בכל עת ובכל שנה כשיגיע יום הזה, מתעורר על ידו מדת

ועל אותן השירים שאנו זוכים לשורר אנו אומרים שיר לה' יתברך שזכינו לשורר לשמו הגדול - ומעין זה כתב רבינו בדרוש זה פיסקא קט: 'ועל השיר נתן ענין הודיה על שיש לו דעת לשורר', וכן כתב בשפת אמת' המבואר להלן); 'שער התפילה' לבעל 'באר מים חיים' (שער הששי והשביעי אות ח על פי תלמידי רבינו יונה ברכות פ"א); 'על שזכינו להודות לך, החיוב עלינו לתת על זה שבח והודאה'; 'תפארת שלמה' (בשלה ד"ה איי או שיהי); 'שהאדם צריך לתת שבח והודיה על זה גופא אשר זכה לזה שיהיה משבח ומפאר להבורא ב"ה, כי החסד הזה גדול מכל החיים והחסדים'; 'בית אהרן' (בשם אביו הרה"ק רבי אשר מטסאלין ז"ע); "תרננה שפתי - אנכי מרנן לך עבור זו המתנה שנתת לי, כי אומרה' - שיש יכולת בידי לומר לך 'שפת אמת' (פסח ד"ה במדרש שיר השירים); "שמעתי ממנו ז' קני ז'ל ענין פסוקי דומרה קודם ברכת קריאת שמע ותפלה, שהוא ליתן שיר ושבח על זה שזוכין לסדר שבחיו של הקב"ה. ועיין עוד 'עבודת ישראל' (פרשת לך ד"ה ומלכו).

וכו' על ידי האחדות... אבל הוה שבהוד לא פליגי כלל והוא אחדות גמור...".

ג ומבאר רבינו: "והבנת עניין 'הודאה שבהודאה' הוא בפשיטות, היינו דנותנים לו יתברך הודאה ושבח על גוף ההודאה עצמה, היינו על מה שחנן אותנו זה הדעת להודות לו יתברך, וכעניין הלשון במודים דרבנן 'מודים אנחנו לך - על שאנו מודים לך' [עיין סוטה (מ. ורש"י ד"ה על), ודו"ק]. ונמצא דיום ל"ג בעומר, עניינו הודאה ביותר פרטיות ושלמות ההודאה - עד שמודים גם על ההודאה עצמה, ועל כן יום ל"ג בעומר הוא עיקר עניין ההודאה.

ויצוין, כי ענין זה, להודות על עצם הדבר שאנו זוכים להודות להש"ת, מובא רבות בספרים הקדושים, וראה 'קדושת לוי' (שיר השירים ד"ה שיר עפי' האלשין הק); "שעל זה בלבד שאנו זוכים לשבח שמו הגדול, על זה יש לנו להלל שזכינו לזה" (נתייש שמפרש בזה שיר השירים אשר לשלמה, "שאנו משרים על שזכינו לשורר לשמו הגדול שיר ידידות

א) ראה עוד 'מאור ושמש' (רמז ל"ג בעומר ד"ה ומלת): "ומצוינו ברכות (ה) שאמר רבי הוהורו בכבוד חבריכם, דהיינו שזה יודה לדברי זה, ותלמידי רבי עקיבא מתו מפני שלא נהגו אחוה ביניהם (בבמות סב), דהיינו שלא היו מודים זה לדברי זה ולא היו מתקנים מדת הוד כראוי, ובוים ל"ג לספירה שהוא הוד שבהוד - נתקן זו המדה, כל הגבורות בשרשן והגבורות מודין להחסדים - נתקן זו המדה, לכן נהפך להם היום הזה ממות לחיים. ורבי שמעון בן יוחאי היה תמיד מזהיר לחברייא דיליה על האחדות... לכן אנו עושין ביום הילולא דיליה יום טוב".

ב) ראה 'כפה פאר' (ליקוטים ל"ג בעומר, עמוד רז); "וזה דיש בזה היום הילולא דרשב"י והרמ"א זצ"ל ז"ע - הגדול שבמקובלים והגדול שבפוסקים, כח נגלה וכן נסתר... ול"ג בעומר בימינו א"י משה, כח משה רבינו גם מרומז להילולא דהרמ"א זצ"ל ז"ע... ונעשה אחדות גדולה בזה היום, וכדאיתא שפסקו למות

שכתבתי בגליון ראש השנה (כו: ד"ה אעפ"י) בשם שו"ת הרדב"ז (ח"ב סימן תתס"ג). ואם כן אכתי שפיר גם במתפללים בשאר לשון, מכל מקום הרי יש כאן כוונה, ושפיר התפלה מתקבלת.

ולפי זה יש לומר, דהיינו טעמא דמחלקינן כאן בין יחיד לציבור, דציבור רשאיין להתפלל בכל לשון, מה שאין כן יחיד. וזה, דבאמת בשאר לשון הרי חסר סגולת השמות כו' וכנ"ל, אלא דהכוונה משלמת זה כדברי הפני יהושע, ואם כן ביחיד יש חשש שמא אין כוונתו שלימה, וכבר כתבו (עיין שלחן ערוך או"ח סימן קא סעיף א בהג"ה; חיי אדם כלל כז סעיף יז) דאין בנו מי שיוכל לכוון, ועל כן אין לו להתפלל בשאר לשון. ומה שאין כן בציבור דהצטרפותם יחד עומדת במקום כל הכוונה, דמשום הכי תפלתם מתקבלת גם בלי כוונה, וכש"ס תענית הנ"ל - וכפירושינו הנ"ל, וחשיבי הציבור תמיד מתכוונים, ולכן שפיר עדיין הכוונה פועלת פעולת סגולת השמות כו', ושפיר רשאיין להתפלל בכל לשון. ואם דבש"ס מחלקינן בזה בעניין שאין מלאכי השרת מכירין כו', מכל מקום זה עצמו עולה בקנה אחד עם דברינו אחר ההבנה.

שייכות לבנה וארץ ישראל - כי שניהם בחינת מלכות

נודע (עיין זוה"ק בראשית לג: שם קדושים פד), כי ארץ ישראל עניינו בספירת מלכות שלמעלה. ועיין סנהדרין (קב), מפני מה זכה עמרי למלכות, מפני שהוסיף כרך אחד בארץ ישראל כו'.

ותבין מזה ממילא, כי גם ארץ ישראל הוא בחינת לבנה, וזה רמזו בדבריהם ז"ל בסוטה (לד), אמר רבי חייא בר אבא, מרגלים לא נתכוונו אלא לבושתה של ארץ ישראל, כתיב הכא (דברים א, כב) 'ויחפרו לנו את הארץ', וכתיב התם (ישעיה כד, כג) 'וחפרה הלבנה וגו'.

על ידי התורה זוכים להתעלות בטוב ולא רק לביעור הרע

בגמרא סוטה (לה), מפני מה נענש דוד, מפני שקרא לדברי תורה 'זמירות', שנאמר (תהלים קט, נד) 'זמירות היו לי חקיך בבית מגורי'.

עיין שו"ת מהר"י ווייל (סימן קצא עמוד קלא) דכתב וז"ל: ואל יזלזלו בהפסוקים, דמשום הכי קרוים 'מוזמורים', מלשון 'לא תזמור' (ויקרא כה, ז), כלומר זמירות המקטרגים, וכתיב 'זמירות היו לי חקיך בבית מגורי', ומשום הכי תיקנו לומר בכל ימות השנה זמירות קודם התפלה, עכ"ל.

וצריך עיון קצת, דאם כן אמאי נענש דוד בקראו לדברי תורה זמירות - שהכוונה שהם מכירתים המקטרגים, וכדברי מהר"י ווייל. ואולי גם על זה נענש, דמשמע דדברי תורה יש בהם רק כח ביעור הרע - לא השתלמות והתעלות בטוב עצמו.

ועיין תוספות מגילה (ג. ד"ה אמש) דכתבו, דהכי קאמר שם, 'הלנו אתה' (יהושע ה, יג) - בשביל תלמוד תורה באת, דכתיב (דברים לג, ז) 'תורה צוה לנו', 'אם לצרינו' (יהושע שם) - היינו בשביל הקרבות המגינים עלינו מצרינו, עכ"ל. משמע גם כן הכוונה כן, דתלמוד תורה הוא מעלה לנו בעצם - הוספת שלימות, מה שאין כן קרבות רק מגינים מן הצרים. ועל כן נענש דוד בקראו לדברי תורה 'זמירות', דזה חלילה פחיתות אל דברי תורה.

ליה הסתמא לשמה - אע"פ שלא כיון בשעת שמיעה, עיין שם. **ד** רבינו **באוצרות יוסף** בפתח מאמר לבנה, כתב: 'בו ידובר בעזרת השם יתברך בעניין דברי המקובלים (עיין מערכת האלקות פ"ח ד"ה אמר הכתוב: פרס רמונים שער כג פרק כא ערך 'שמש') היות החמה בחינת התפארת (עיין זוה"ק משפטים קטו) ולבנה בחינת המלכות (עיין זוה"ק יתרו לב).'

ה המשך לשונו: 'ובכתבי רמזו שלי רמזתי אשר מלכות מספרו תצ"ו, והו' ויחפרו לנו את הארץ, שכן 'לנו את הארץ' - סופי תיבות תצ"ו.'

אמירת הלל בכל לשון

בסוטה (לב) במשנה, אלו נאמרין כו'. ועיין תוספות (ד"ה קריית), וז"ל: תימה, אמאי שייך הלל וקידוש של שבת, וברכת הפירות וברכת המצות כו'.

ועיין תוספתא סוטה (פ"ז ה"ד), ברכת הלל ושמע כו' נאמרין בכל לשון. ואין מבואר אם להלל גופיה קרי ליה ברכת הלל, או הכוונה על הברכה שלפני הלל ושלאחרי. ויותר נראה דהכוונה אהלל גופיה, דאי אברכה - הוה ליה למימר כל ברכות המצוות.

מכוון צירופי השמות ואותיותיהם יש לו להתפלל לקרות בלשון הקודש

בגמרא סוטה (לב), ותפלה בכל לשון.

ראיתי בספר אחד בשם אחד הקדושים ז"ל, שעמד אהך דקריאת שמע ותפלה נאמרין בכל לשון, הרי מבואר בספרים הקדושים (ראה זוה"ק רות צ: שער הכונות ענין כונת העמידה דרוש ו) כוונת בקריאת שמע ותפלה בצירופי שמותיהם ואותיותיהם, ואי אפשר לכוונת אלו פְּהָאֵמֶר הקריאת שמע ותפלה בלשון לע"ז. ונראה, דמעיקר ההלכה אין כאן קושיא, דהא אין כוונת אלו נצרכות מעיקר ההלכה, ומאן דהוא בר הכי - וודאי יש לו לקרות קריאת שמע ולהתפלל בלשון הקודש.

כוונה בתפלה עושה רושם גם בכל לשון

ואולם מצאתי בפני יהושע ברכות (פח: ד"ה אמר להם רבן גמליאל לחכמים כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת הצדוקים) דכתב, וז"ל: נראה מבואר, שכל ברכות התפלות מיוסדים על אדני פז במספר התיבות ואותיות כו' (ראה טור או"ח סימן קיג, ואילך), מלבד מה שיש בהם סוד מופלא, דאי לא תימא הכי, מה זה שאמר רבן גמליאל כלום יש אדם שיודע לתקן כו'. אלא על כרחך כדפרישית, שמספר התיבות ואותיות מצד עצמותם ומהסוד שבהם יכולין לעשות רושם למעלה כו'. ואי תקשה, אם כן מה זה שאמרו חכמים תפלה בכל לשון, דלפי מאי דפרישית היה צריך להתפלל דווקא בלשון הקודש. זו אין קושיא, דרחמנא לבא בעי (ראה סנהדרין קו: זוה"ק תרומה קסב), וכל מי שמתכוון בתפלתו באיזה לשון שירצה, אפילו הכי אותה התפלה עושה רושם על אותו הדרך שתיקונוהו אנשי כנסת הגדולה בלשונם הקודש, עכ"ל ז"ל, עיין שם היטב.

האם תפלת ציבור בלא כוונה מתקבלת דוקא בלשון הקודש

ולפי זה יומצא חידוש, דהא דאמרין בתענית (ה), דתפלת ציבור מתקבלת גם אם לבם לא נכון עמו כו', עיין שם היטב, מכל מקום היינו דווקא במתפללין בלשון הקודש, אבל בשאר לשון, כיון דחסר לתיבות הסגולה המכוונת בתפלה הנתקנת מאנשי כנסת הגדולה, ורק דהכוונה פועלת זה, וכדברי הפני יהושע דרחמנא לבא בעי כו', ואם כן גָּאֵין מכוונים - הרי שוב חסרה סגולה זאת ואין התפלה מתקבלת.

ואולם יש לומר, דהא דאמר דתפלת ציבור מתקבלת גם בלי כוונת הלב, היינו רק משום דתמיד חשיבי כמתכוונים, דהצטרפות היחידים והתקבוצות יחד להתפלל, עומד במקום כוונת התפלה. וגם מפאת הצטרפות זאת להתפלל - ממילא אחר כך התפלה סתמא לשמה קאי, עיין מה

א כן הקשה בספר **אלפי מנשה** לרבי מנשה מאלייא את קעט דף עה, ונעין זה הקשה בשו"ת **התם סופר** חושן משפט סימן קצב ד"ה מה.

ב לשונו שם: 'דהא אפילו נשי דידן נמי יכולין לתקן כן, כיון שאינן אלא עניני קלות השייך להתפלל על הצדוקים. ומה רבותא נמי דשמואל הקטן שהוצרך לתקנה, ולאחר ששכחה הוצרך להשקיף שתיים או שלש שעות (ברכות כח-ט).'

ג דמי שנמצא בבית הכנסת, אפילו שמע התקיעות סתמא יצא, דכיון דבא לבית הכנסת לצאת ידי חובה בכלל הציבור, הוי

ההבטחה האחרונה שמחוללת פלאים:

"כל מי שיסייע בהדפסת החיבורים שלי, אהיה לו למליץ יושר בעולם העליון"

(הבטחתו של רבינו ז"ע סמוך להסתלקותו, באזני חתנו הגה"צ רבי יצחק מענדל מארגנשטערן זצ"ל - מייסד וראש חברת 'אוהבי תורה' להוצאת ספרי רבינו)

לרכישת הספרים (במשלוח עד הבית), לקבלת הגליון ולתרומות:
טל: 1800-200-855 | דוא"ל: ot035104720@gmail.com